

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Procesy knihoven

AKVIZICE, KATALOGIZACE, SPRÁVA FONDU,
AUTOMATIZACE ...

Martin Krčál

ISKB02 Úvod do knihovnictví, podzim 2022

Akvizice

Akvizice

- doplňování knihovního fondu
- vhodná akviziční politika
  - návaznost na další procesy
  - znalost oboru a knihovny
  - znalost cílové skupiny
- koordinovaná akvizice

Způsoby akvizice

- nákup
- výměna
- dar
- povinný výtisk
- ostatní

Nákup

- nejčastější
- nově výběrová řízení
  - Zákon č. 137/2006 o veřejných zakázkách
- kde se nakupuje
  - nakladatelství
  - distributor/zprostředkovatel
  - knihkupectví
  - antikvariát

Výměna

- ❑ poč. v 17. století
- ❑ 1886 Bruselská konvence
  - 1921 přistoupila ČR
- ❑ 1958 Pařížské dohody
  - mezinárodní výměna oficiálních a vládních dokumentů
  - mezinárodní výměna publikací všech druhů
- ❑ knihovny, nakladatelství, soukromé osoby
- ❑ evidence výměny

Dar

- ❑ od instituce nebo soukromé osoby
- ❑ dárce stanoví podmínky
  - např. převzetí kompletní soukromé knihovny
- ❑ nebezpečí
  - zastaralé, závadné, reklamní
- ❑ možnost dar odmítnout

Povinný výtisk

- ❑ zákonná povinnost
  - vybrané knihovny
- ❑ vývoj povinného výtisku
  - 1537 František I (FRA)
  - 17.–18.stol. Evropa
  - 1790 zákon o © (USA)
  - 1886 Bernská konvence - mez. dohoda o © (dnes 150+)
- ❑ v ČR zvláštní zákon
  - 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích
  - vyhláška MK 156/2003 Sb.

Ostatní zdroje

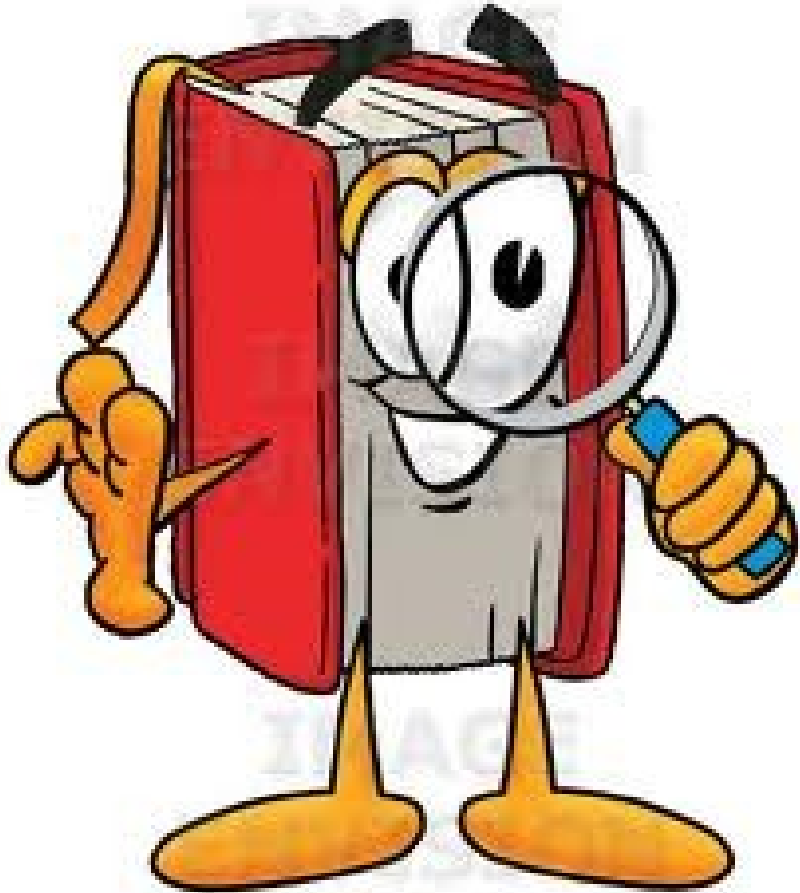

- z členství v organizacích
- mateřská instituce
- ze služebních cest
- atd.

Činnosti v akvizici

- profilování knihovního fondu
- sledování produkce
- proces objednání do KF
- evidence přírůstků/úbytků

Profilování KF

- ❑ trvalá a stěžejní funkce akvizice
- ❑ optimální struktura a profil fondu

Hledisko profilování

- ❑ tematické - klasifikace v knihovně
- ❑ druhové - druhy dokumentů
- ❑ geografické – významné země dle expertů
- ❑ institucionální – top pracoviště
- ❑ autorské – top autoři oboru
- ❑ životnost – zastarávání dokumentů

Sledování produkce

- co nakupujeme do knihovny
- kde najdeme informace

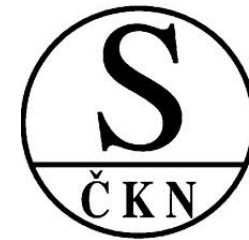
Sledování produkce

- ❑ aktivní a soustavné
- ❑ návštěvy knihkupectví
- ❑ účast na knižních veletrzích a výstavách
- ❑ recenze, literární novinky
- ❑ ediční plány vydavatelů, knihkupců
- ❑ spolupráce s uživateli

Zdroje o novinkách na trhu

- ❑ ediční plány nakladatelů
- ❑ webové stránky nakladatelů
- ❑ České knihy (SČNK)
- ❑ Knihy (internetový deník)
- ❑ Ohlášené knihy (NKP)
- ❑ K-revue (měsíčník)
- ❑ Almanach Labyrint (ročenka)
- ❑ Ulrichsweb Directory
  - časopisy

<https://www.databazeknih.cz/prave-vyslo-knizni-novinky>

Právě vyšlo

knižní novinky

Moskva – Třetí Řím k. autorů

Kniha se věnuje jednomu z nejdiskutovanějších fenoménů ruských dějin, ideji Moskvy coby Třetího Říma, kterou formuloval mnich Filofej ve dvacátých letech 16. století a která dodnes neztratila na své přitažlivosti. Od svého vzniku se proj...více

Ako vyrást v kreatívnom biznise K. Aujeský

Kniha 20 rozhovorov o začínaní, fungovaní a podnikaní v kreatívnom biznise z populárnej Youtube show Marketing Backstage od Kamila Aujeského. Naučíte sa, ako pracovať efektívnejšie a ako neustále rásť v marketingu, reklame, dizajne či podni...více

Půl světa J. Abercrombie

Trnka se narodila, aby bojovala. Jenže když při cvičení zabije svého soupeře, zjistí, že jí všichni nadávají do vrahů. Osud vložil její život do rukou otce Jarviho, který projíždí země Moře střepů a hledá spojence proti čím dál nebezpečnější...více

Takhle se na koni neskáče! T. Stewner

Lili se učí jezdit na koni a nemůže se toho nasytit! Brzy si ale uvědomí, že majitelky jezdecké farmy mají finanční problémy. Navíc je hřebec Hurikán podivně nepřátelský a neklidný... Lili našťěstí rozumí jeho zoufalému ržání! Ukáže se, že tr...více

Písňe sirén R. Štulcová

Když se Marina probudila z metamorfózy v těle sirény a kromě zpěvu sirén slyšela zvonění tramvají, domnívala se, že jediná její starost bude zlomit kletbu, aby zachránila svou lásku. Netušila ale čtyři věci: Kdo jsou labutí víly, že její...více

CANDY -17%

Připravte lahodné pokrmy

CANDY FCS 615 X/C/E

kup na **4 990,-**

5 990,-

České knižní veletrhy

- ❑ Svět knihy – Praha, květen, mezinárodní
- ❑ LIBRI – Olomouc, listopad
- ❑ Veletrh dětské knihy – Liberec, duben
- ❑ Frankfurter Buchmesse – Frankfurt nad Mohanem, říjen
- ❑ Leipziger Buchmesse – Lipsko, březen

Český trh - zajímavosti

□ Střední trh, +SVK

□ 2020 – vliv covidu

- 13500 titulů (2019 to bylo 15000)
- 86% v češtině
- objem knižního trhu: 8mld. Kč (pokles o 4%)
- 7608 registrovaných vydavatelů, 1880 z toho aktivních
- největší vydavatelé: Albatros, Euromedia, Grada
- nárůst online přístupu k obsahu
  - ❖ Flexibooks (Fraus), Bookport (Grada)
  - ❖ růst trhu audioknih: obrat 230 mil. Kč (o 12,4 % více než v roce 2019)

Zprostředkovatelé

EUROMEDIA®

STARMAN BOHEMIA

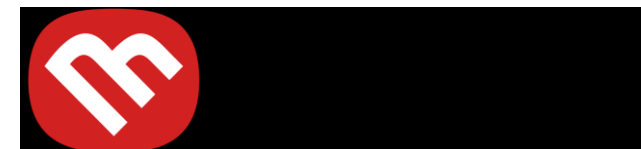
Zprostředkovatelé

- ❑ [Starman Bohemia](#) – knihy
- ❑ [Intes](#) – knihy
- ❑ [SUWECO](#) – časopisy
- ❑ Ebsco+Minerva – časopisy
- ❑ [Devar](#) - učebnice
- ❑ [Phoenix Books](#) – knihy, UK
- ❑ [Euromedia Group](#) - knihy

Internetová knihkupectví

Desideráta

- ❑ požadované tituly spadající do profilu knihovny
- ❑ nejen nové věci, ale i starší tituly
- ❑ pravidelná aktualizace
- ❑ návaznost na akviziční systém
  - modul akvizice v KS

Evidence objednávek

- podklad o objednání
  - pro vyloučení duplicit
  - pro účetnictví
- tištěná evidence
- elektronická evidence
- provázání na systémy knihovny
  - AKS, účetní systém, evidenční systémy

Nové knihy na FSS MU

Počet nalezených záznamů: 6629

Začátek

	Název	Autor	Zdroj	Objednal	Dodavatel	Cena	Zakoupeno		
K	Můžeš změnit svět	Laszlo	náhrada za ztrátu	student	---	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
Q	De-centring western sexualities	Kulpa	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	1800 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Dialectics of shopping	Miller	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	600 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Ethnographic research	Ellen	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	2300 Kč	0000-00-00	i	upravit OLD
Q	Interpretive ethnography	Denzin	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	1200 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Works and lives	Geertz	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	700 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Romance on a global stage	Constable	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	500 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Net sexxx	Waskul	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	600 Kč	0000-00-00		upravit OLD
K	Ludvik Feigl Čech známý i...	Rychlíková	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Ludvik Feigl Čech známý i...	Rychlíková	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Daňové zatížení a struktura...	Kotlán	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Daňové zatížení a struktura...	Kotlán	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Caslin 2010	Homolová	dar	Šléglová	---	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD

Forma objednávky

- ❑ označení objednávka
- ❑ adresa dodavatele
- ❑ fakturační údaje objednavajícího
  - adresa, IČ, DIČ, kontaktní údaje
- ❑ seznam knih (jednoznačná identifikace)
- ❑ počet výtisků
- ❑ verifikace objednávky
  - razítko, podpis vedoucího knihovny nebo oprávněné osoby, jméno zpracovatele objednávky

Elektronická objednávka

- ❑ vyplnění formuláře u objednávajícího
- ❑ registrace + účet
  - výhodné pro pravidelné objednávky
  - objednávky uloženy v systému dodavatele
  - stav objednávky
  - rychlost
- ❑ vytištění objednávky
- ❑ jednodušší
  - např. odpadá problém identifikace

Urgence objednávky

- ❑ při nedodržení termínu dodávky
- ❑ datum urgency!!!
- ❑ sledování nedodaných dokumentů v AKS nebo interních systémech

Dodání dokumentu

- ❑ příjem dokumentu
  - dodací list
  - faktura
  - průvodní seznam (výměna)
  - darovací seznam (dar)
- ❑ verifikace + kontrola knihy
- ❑ odstranění ze systému objednávek
- ❑ adjustace = označení vlastnictví
- ❑ likvidace faktur = proplacení

Možnosti faktur

- faktura
- hotovost
- paragon nebo daňový doklad
- kartou

Prvotní evidence

□ přírůstkový seznam

- hlavní účetní doklad o fondu
- jednotlivé dokumenty
- u seriálů pouze celý ročník nebo svazek
- vyhláška MK ČR č. 88/2002
- neurčena forma
- datum zapsání, přír. číslo, způsob nabytí autora, název, místo a rok vydání (včetně případného omezení doby platnosti) + jiné údaje zaručující nezaměnitelnost

□ tištěně x elektronicky

ÚBYTKOVÝ SEZNAM PRO ŠKOLNÍ KNIHOVNY

Strana:

Poř. čís. odepsaného svazku	Přírůstkové číslo	Spisovatel, název (přídavně)	Datum odpisu	Cena knihy	Literatura		Odepsána jako				Poznámky Doklad o odpisu číslo	
					načtená	knihovna	sklad	zastaralá	ztráta	jiná		

VZOR

Úbytkový seznam

- ☐ co bylo vyřazeno
- ☐ náležitosti:
  - datum zapsání
  - číslo úbytku,
  - přírůstkové číslo, signatura,
  - autor, název, místo a rok vydání
  - důvod odpisu nebo vyřazení + odvolání na příslušný schvalovací doklad

Úbytkový seznam

- hromadné úbytky
- odkaz na samostatný seznam
- ne dokumenty s omezenou dobou platnosti

Save

Z39.50 search

Cancel

Change framework: Default

0

1

2

3

4

5

6

7

8

9

000 ? - LEADER

▲ 00 fixed length control field *

001 ? - CONTROL NUMBER

▲ 00 control field

003 ? - CONTROL NUMBER IDENTIFIER

▲ 00 control field *

005 ? - DATE AND TIME OF LATEST TRANSACTION

▲ 00 control field *

006 ? - FIXED-LENGTH DATA ELEMENTS--ADDITIONAL MATERIAL CHARACTERISTICS--GENERAL INFORMATION

Katalogizace

- [1] G. Willmann, Oxide ceramics for articulating components of total hip replacements, in: L. Sedel, C. Rey (Eds.), Bioceramics, vol. 10, Elsevier, 1997, pp. 123–126.
- [2] H. Liang, B. Shi, A. Fairchild, T. Cale, Applications of plasma coatings in artificial joints: an overview, Vacuum 73 (2004) 317–326.
- [3] A.-S. Loir, F. Garrelie, C. Donnet, J.-L. Subtil, M. Belin, B. Forest, F. Rogemond, P. Laporte, Mechanical and tribological characterization of tetrahedral diamond-like carbon deposited by femtosecond pulsed laser deposition on pre-treated orthopaedic biomaterials, Appl. Surf. Sci. 247 (2005) 225–231.
- [4] J. Fisher, X.Q. Hu, J.L. Tipper, T.D. Stewart, S. Williams, M.H. Stone, C. Davies, P. Hatto, J. Bolton, M. Riley, C. Hardakar, G.H. Isaac, G. Berry, E. Ingham, An in vitro study of the reduction in wear of metal-on-metal hip prostheses using surface-engineered femoral heads, Proc. Inst. Mech. Eng., Part H: J. Eng. Med. 216 (2002) 219–230;

Autoři	• Holzner, Steven, 1957-
Název	• RSS : automatické doručování obsahu vašich WWW stránek
Název originálu	• Secrets of RSS Česky
Vydání	Vyd. 1.
Místo vyd.	• Brno :
Nakladatel	• Computer Press,
Rok vyd.	• 2007.
Rozsah	278 s. : il. ; 23 cm
ISBN	9788026114797 (brož.)
Poznámka	Převážně přeloženo z angličtiny Obsahuje rejstřík
Předmět.heslo	• internetové zdroje • WWW stránky • WWW technologie • RSS technologie
Forma a žánr	• příručky
Autoři,ost.	• Šindelář, Jan, 1978-
Jednotky(signatura)	Všechny jednotky
Jednotky-DK	Fakulta informatiky
Jednotky-DK	Fakulta sociálních studií

Katalogizace

- zpracování/popis fondů
- umožňuje vyhledání dokumentů
- výsledek procesu katalogizace:
  - bibliografický záznam (např. ČNB)
  - katalogizační záznam

Bibliografický x katalogizační

- ❑ bibliografický záznam
  - informuje o existenci dokumentu
  - neinformuje o umístění dokumentu
- ❑ katalogizační záznam
  - záznam v katalogu knihovny
  - odkaz na umístění ve fondu
  - odkaz na knihovnu (sigla)

- ❑ **úkol:** zjistěte siglu své knihovny

Autoři	● Holzner, Steven, 1957-
Název	● RSS : automatické doručování obsahu vašich WWW stránek
Název originálu	● Secrets of RSS Česky
Vydání	Vyd. 1.
Místo vyd.	● Brno :
Nakladatel	● Computer Press,
Rok vyd.	● 2007.
Rozsah	278 s. : il. ; 23 cm
ISBN	9788025114797 (brož.)
Poznámka	Převážně přeloženo z angličtiny Obsahuje rejstřík
Předmět. heslo	● internetové zdroje ● WWW stránky ● WWW technologie ● RSS technologie
Forma a žánr	● příručky
lokace v knihovně, signatura	
Jednotky(signatura)	Všechny jednotky
Jednotky-DK	Fakulta informatiky
Jednotky-DK	Fakulta sociálních studií
SYSNO	000500696

- popisné údaje
- selekční údaje

- [1] G. Willmann, Oxide ceramics for articulating components of total hip replacements, in: L. Sedel, C. Rey (Eds.), Bioceramics, vol. 10, Elsevier, 1997, pp. 123–126.
- [2] H. Liang, B. Shi, A. Fairchild, T. Cale, Applications of plasma coatings in artificial joints: an overview, Vacuum 73 (2004) 317–326.
- [3] A.-S. Loir, F. Garrelie, C. Donnet, J.-L. Subtil, M. Belin, B. Forest, F. Rogemond, P. Laporte, Mechanical and tribological characterization of tetrahedral diamond-like carbon deposited by femtosecond pulsed laser deposition on pre-treated orthopaedic biomaterials, Appl. Surf. Sci. 247 (2005) 225–231.
- [4] J. Fisher, X.Q. Hu, J.L. Tipper, T.D. Stewart, S. Williams, M.H. Stone, C. Davies, P. Hatto, J. Bolton, M. Riley, C. Hardakar, G.H. Isaac, G. Berry, E. Ingham, An in vitro study of the reduction in wear of metal-on-metal hip prostheses using surface-engineered femoral heads, Proc. Inst. Mech. Eng., Part H: J. Eng. Med. 216 (2002) 219–230;

Bibliografické údaje

- ❑ slouží pro identifikaci popisné jednotky
- ❑ oblast údajů:
  - o názvu a odpovědnosti
  - o vydání
  - nakladatelských
  - fyzického popisu
  - o edici
  - poznámek
  - standardního čísla

Dělení bibliografických údajů

- ❑ derivované údaje
  - převzaté z dokumentu
- ❑ askribované údaje
  - doplněné zpracovatelem záznamu

Selekční údaje

- slouží pro vyhledání dokumentů
- dělení
  - jmenné
  - věcné

Katalogizační pravidla

- soubor pravidel, metodických pokynů a zásad pro výběr a formalizaci údajů v katalogizačním a bibliografickém záznamu
- cíle katalogizačních pravidel:
  - původně pokyny a zásady pro vytváření a organizaci katalogu jmenného, předmětového, popř. i systematického.
  - dosažení jednotnosti (předpoklad k výměně záznamů)

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1921
  - Tobolka – Pravidla jimiž se řídí budování abecedního seznamu jmenného
- 1925
  - Borecký – Pravidla katalogu základního (lístkového abecedního seznamu jmenného) s dodatkem popisu spisů drobných
- 1950
  - Prozatimní pravidla abecedního seznamu jmenného
- 1959
  - Nádvorník a kol. – Pravidla jmenného katalogu

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1960
  - Pravidla jmenného katalogu pro střední a menší knihovny
- 1964
  - ČSN 01 0195 Bibliografický (dokumentační) a katalogizační záznam
- 1969
  - Nádvorník a kol. – Pravidla jmenného katalogu (2. vydání)
- 1971
  - Horák, Urbánková, Wiždálková – Speciální pravidla pro popis starých tisků, prvotisků a rukopisů

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1972
  - Vodičková a kol. – Pravidla jmenného záznamu speciálních dokumentů a analytického popisu
- 1988
  - ČSN 01 0168 Tvorba jmenného záhlaví
- 1992
  - ČSN 01 0195 Bibliografický záznam
- 90. léta = implementace mezinárodních norem
  - 1993-98 - české překlady ISBD
  - 1994 – český překlad AACR2R
  - 1996 – stanovená národních standardů ISBD(G), AACR2
  - 2015 – přechod na RDA

ISBD pravidla – bibliografický popis

- ❑ ISBD(G) – všeobecný popis (1993)
- ❑ ISBD(M) – monografie (1993)
- ❑ ISBD(A) – staré tisky a prvotisky (1997)
- ❑ ISBD(CM) – kartografické dokumenty (1997)
- ❑ ISBD(NBM) – neknižní dokumenty (1996)
- ❑ ISBD(ER) – e-zdroje (1998)
- ❑ ISBD(PM) – tištěné hudebniny (1997)
- ❑ ISBD(CR) – seriály a jiné periodické publikace (2002)

Mezinárodní pravidla ISBD

□ hlavní cíle

- všeobecná srozumitelnost záznamu
- výměna záznamů/sdílení záznamů
- převod záznamů do strojem čitelné podoby

□ co řeší ISBD

- specifikace údajů
- pořadí
- interpunkci

Druhy katalogizace

□ jmenná

- bibliografické údaje (autor, název, vydání, vydavatel, rok)

□ věcná

- popis obsahu dokumentu = o čem dokument je
- témata, kterými se dokument zabývá

Jmenný popis

- ❑ katalogizační pravidla
  - AACR2 (do 2015), RDA (od 2015)
- ❑ MARC21
- ❑ jmenné selekční údaje
- ❑ předepsané prameny popisu

Věcný popis

□ obsah dokumentu

□ selekční jazyky

➤ předmětové

❖ postkoordinované (klíčová slova)

❖ prekoordinované – předem daná pravidla tvorby (předmětová hesla, tezaury)

➤ systematické (klasifikace - MDT, DDC)

➤ metoda konspektu

❖ význam v akvizici

❖ tematická mapa fondu

❖ ukázka použití metody konspektu v NK ČR

Authority

☐ autoritní rejstříky

- Národní autority ČR (info, databáze)
  - ❖ jmenné (např. autoři)
  - ❖ věcné (tematické, geografické a formální autority)
- VIAF (OCLC)
  - ❖ mezinárodní, součástí i NA

Trendy v katalogizaci

- popis elektronických dokumentů, výzkumných dat,...
  - metadata
  - podpora nových rozhraní vyhledávání
- standardizace
  - podpora mezinárodních standardů
- sdílená katalogizace

Sdílená katalogizace

- ❑ kooperační činnost knihoven při vytváření bibliografických záznamů
- ❑ v ČR posun ⇔ přebírání záznamů
- ❑ proces přebírání záznamu:
  - vyhledání záznamu
  - stažení záznamu
  - úprava záznamu
  - uložení ve vlastním systému
- ❑ výhody x nevýhody

Technické předpoklady sdílené katalogizace

- stejný komunikační protokol
  - není nezbytné, ale vhodné
  - u nás nejčastěji Z39.50
- shodné kódování
  - UTF-8 (CP1250, ISO 8859-2, CP 859)
- podpora standardů
  - v ČR převažuje formát MARC21
  - podmínkou podpora pravidel RDA

Organizační předpoklady SK

- ❑ shodná úroveň katalogizace
  - úroveň záznamů u dodávající knihovny by neměl být nižší
- ❑ shodná katalogizační pravidla
  - v ČR není problém
- ❑ shodné věcné třídění
  - MDT + jiný dle dohody spolupracujících knihoven
- ❑ shodná práce s autoritami

Organizace knihovního fondu

- ☐ druhy dokumentů
- ☐ práce s fondem
- ☐ značení fondů

Knihovní fond

- ❑ organizovaný soubor dokumentů (k.j.)
- ❑ plánované budování
- ❑ vyznačeno vlastnictví knihovny
  - např. signatura, razítko organizace
- ❑ typ a funkce knihovny
  - veřejná x VŠ knihovna
- ❑ cílová skupina
  - počet, složení

**Jaké druhy
dokumentů mohou být
v knihovně???**

Složení knihovního fondu

☐ Monografie

- knihy (beletrie, odborná literatura, populárně-naučná literatura)

☐ Seriálové dokumenty

- seriály (noviny a časopisy, ročenky, periodické sborníky, výroční zprávy)
- integrační zdroje (průběžně aktualizované dodáváním nových částí, např. publikace z volných listů)

☐ Šedá literatura

- vysokoškolské kvalifikační práce, sborníky,...

☐ Kartografické dokumenty

- mapy, plány, atlasy

☐ Hudebniny

- noty, zpěvníky

☐ Zvukové dokumenty

- Hudební CD, CD s mluveným slovem (audioknihy)

☐ Audiovizuální dokumenty

- filmy

☐ Elektronické zdroje

- databáze, e-časopisy, e-knihy,...

Vlastnosti KF

- dynamičnost
- reflexe požadavků čtenářů
- problematika životnosti informací
- forma dokumentů
- prostory knihovny

Přístupnost fondu

- ❑ volně přístupný fond **x** po objednání
- ❑ výhody, nevýhody

Status dokumentů v KF

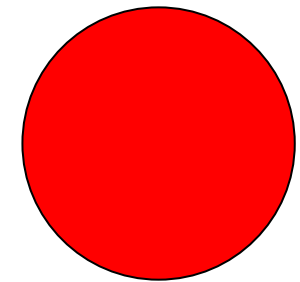

☐ absenční

- krátkodobé, klasické, dlouhodobé výpůjčky

☐ prezenční

- dostupné v knihovně, výpůjčky přes noc

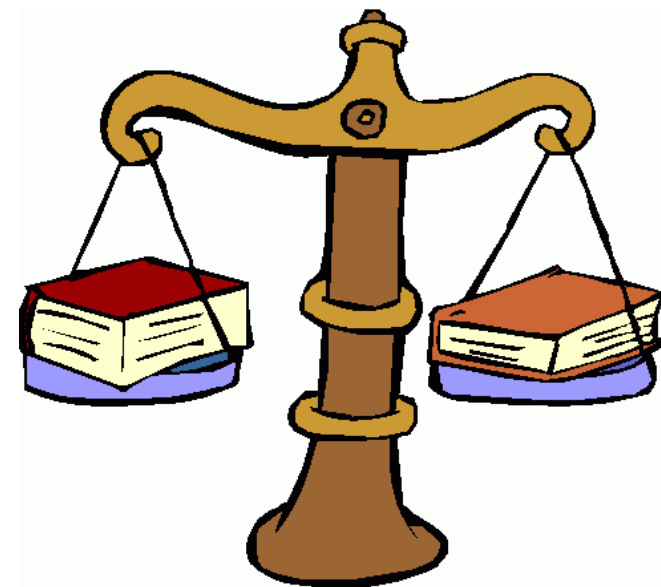

Práce s knihovním fondem

= linka zpracování:

- doplňování
- přemísťování
  - např. sklad, pobočka, jiná oborová skupina
  - statistiky výpůjček
  - katalog, AKS
- vyřazování

Vyřazování z KF

- ❑ odstranění knih. jednotek z fondu
  - katalog AKS, úbytkový seznam
- ❑ důvody:
  - zastaralý obsahu, poškození, ztráta
- ❑ nabídkový seznam
  - partnerské knihovny
  - konference Knihovna
  - antikvariáty
  - čtenáři (symbolický poplatek nebo zdarma)
  - sběrný dvůr (až 2Kč/kg)

Revize knihovního fondu

Revize knihovního fondu

- ❑ Knihovní zákon (257/2001 Sb.)
  - §16 Evidence a revize knihovního fondu
- ❑ Cíl = zjištění skutečného stavu fondu

Fond	Frekvence
do 100 000	5 let
100 001 - 200 000	10 let
200 001 - 1 000 000	15 let
1 000 001 - 3 000 000	5% fondu/rok
3 000 000+	200 000 k.j./rok

Revize KF

- ❑ Mimořádná revize
  - nařízení nadřízeného orgánu, změna pracovníka, násilné vniknutí, nalezení knih mimo knihovnu
- ❑ Namátková a zkrácená revize
- ❑ Forma revize:
  - porovnání s přírůstkovým seznamem
  - porovnání s místním seznamem
- ❑ Komise (2+ členové)

Výsledky revize a řešení problémů

- ❑ nedohledané knihy
  - odpisy, nahrazení
- ❑ knihy nejsou zapsány
  - neprodleně zapsat
- ❑ přírůstkový seznam není správně veden
  - opravit
- ❑ nalezení chybějících knih
  - přesun na správné místo, změna statusu
- ❑ objevení zastaralých knih
  - odpis

Protokol o revizi

- ❑ rozsah a doba revize
- ❑ druh seznamu
- ❑ členové revizní komise
  - + kdo se na revizi podílel
- ❑ seznam chybějících knih
- ❑ návrhy opatření
- ❑ poškozené, chybějící knihy
  - provozní změny

Revize KF

- supervize
  - dohledávání chybějících knih
- odpisy bez řízení o náhradě škody
- do 0,5% výpůjček
  - jinak úhrada škody institucí + správní řízení s osobou odpovědnou za fond
- technické zabezpečení revize
  - čtečky čárových kódů
  - technologie RFID
  - ruční

Značení dokumentů ve fondu

- signatury
- lokační a orientační funkce
- informační systém knihovny
  - popisky regálů
  - navigace v knihovně

Stavění fondu

- jaké druhy stavění fondu znáte?
- kdy je vhodné je použít?
- máte oblíbené signatury

Stavění fondu

- ❑ pořadové číslo
- ❑ abecední
  - autor, název (beletrie)
- ❑ oborové
  - skupiny, klasifikace
- ❑ geografické
- ❑ jazykové
- ❑ formátové, druhové

Stavění fondu

□ kombinace

- FF MU - MDT + autor
- ESF MU - skupina + číslo
- FSS MU - skupina, pořadové číslo, indexy
- GeoÚ PŘF UK - formát, skupina, číslo, indexy

□ barvy

Ochrana knihovního fondu

- vlivy prostředí
- živelné pohromy
- technologie

Definice

☐ Ochrana fondu

- běžné činnosti, skladování, uchovávání, zabezpečení, kvalifikace knihovníků,...

☐ Konzervace fondu

- specifické činnosti, ochrana proti degradačním procesům, poškození a zkáze

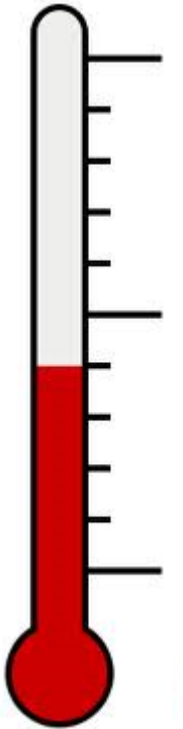
☐ Restaurování fondu

- činnosti vedoucí k vylepšení stavu fondu (čas, živelné pohromy, používání,...)

Teplota a vlhkost

- ❑ udržovat stálé podmínky
- ❑ nižší teplota
  - knihy x čtenář
  - kompromis 16-21°C
- ❑ vlhkost 40-60%
- ❑ kontrola přístroji, klimatizace, odvlhčovače, větrání
- ❑ problém ve skladech
  - vyšší vlhkost, plísně

Světlo

- ❑ nepřítel knihovního fondu
  - škodí umělé i přirozené
- ❑ co nejnižší intenzita světla
  - 50 luxů ve výstavních prostorách
  - sklady tma
- ❑ žaluzie a UV filtry na oknech
- ❑ žárovky lepší než zářivky
  - mezi regály každé 2m 1x40-60W
  - v uličce každé 4-5m 1x75W
- ❑ problematika starých tisků

Prach a znečištěné ovzduší

- ❑ problematický prach
  - kyselost papíru
- ❑ pravidelné vysávání
- ❑ zabezpečení oken, klimatizace, cirkulace vzduchu
- ❑ prašnost ve skladu
  - těsnost regálů, protiprachové manžety

Živelné pohromy

- ☐ voda
- ☐ oheň
- ☐ válečné konflikty
- ☐ evakuační plán

Voda

- ❑ povodně, vodovodní havárie, zatíkáání
- ❑ zvýšení vlhkosti
- ❑ obrana
  - stavění budov mimo záplavová území
  - knihovny ve vyšších patrech
  - vzácné knihy ve vyšších patrech
- ❑ zmrazování fondů

Oheň

- ❑ protipožární plán
- ❑ hasicí přístroje
- ❑ nouzové východy
  - dobře označené
  - uvolněné

Biologické faktory

- brouci, plísně, hlodavci
- souvisí s prostředím
- dezinfekce (Savo)
- dezinfekce
- deratizace

Krádeže

- ❑ krádeže dokumentů, techniky
- ❑ minimalizovat nebezpečí krádeží
- ❑ vhodné rozmístění služeb
  - stálý dozor
- ❑ dostatečné personální zabezpečení
- ❑ šatny, odkládací prostory
- ❑ kamerový systém (ano x ne)
- ❑ ideální 1 vchod/východ
- ❑ zabezpečení oken

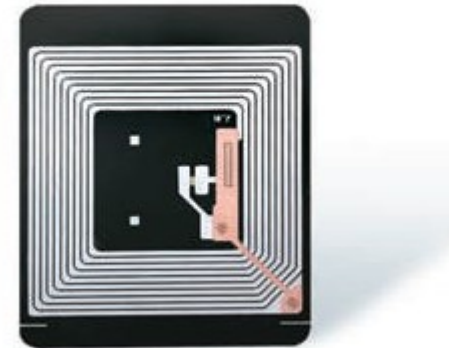
Zabezpečení dokumentů proti krádeži

- magnetické proužky
- RFID čipy

X

Detekční brány + de/aktivátory

Speciální dokumenty

- jak je chránit
  - staré tisky
  - mikrofiše
  - fotografie

Automatizace

- knihovní systémy
- informační systémy
- další systémy
- ICT a standardy
- propojování systémů

Automatizace

- ❑ integrace nových komunikačních technologií a výpočetní techniky
  - do knihoven a informačních středisek
  - cíl: zefektivnění a racionalizace činnosti
- ❑ zavádění a správa automatizovaných knihovnických systémů (AKS)
  - 2. pol. 90. let
  - často zúženo na OPAC a katalogizaci
- ❑ implementace standardů
- ❑ sdílení dat
  - např. souborné katalogy, sdílená katalogizace

Automatizace

- ❑ zavádění PC do systému knihoven
- ❑ automatizace rutinních procesů
- ❑ má vést ke zjednodušení procesů
- ❑ zkvalitnění služeb pro uživatele
  - katalog online, rezervace online, lepší přístup k dokumentům (e-knihy)...
- ❑ snížení nákladů na provoz knihovny
  - méně pracovníků na stejný objem práce

Automatizovat je vhodné často se
opakující rutinní činnosti.

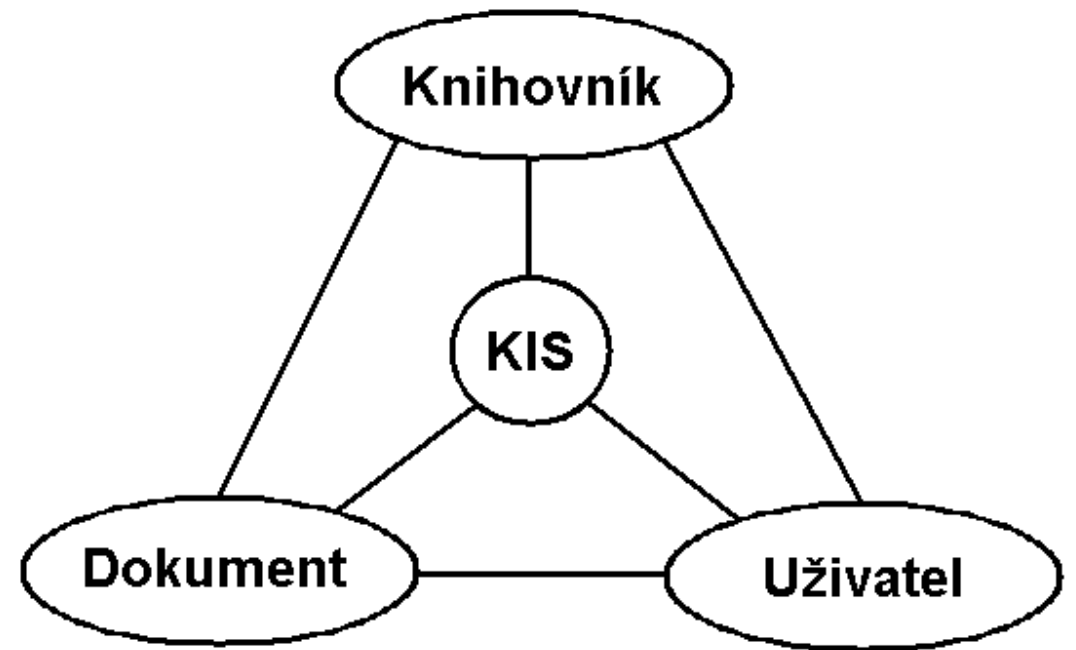

Knihovní systém

□ TDKIV (1)

- systém knihovny (nebo skupiny knihoven) = abstraktní model
- prvky = místa, kde se realizují knihovnicko-informační činnosti
- vazby = vztahy mezi nimi

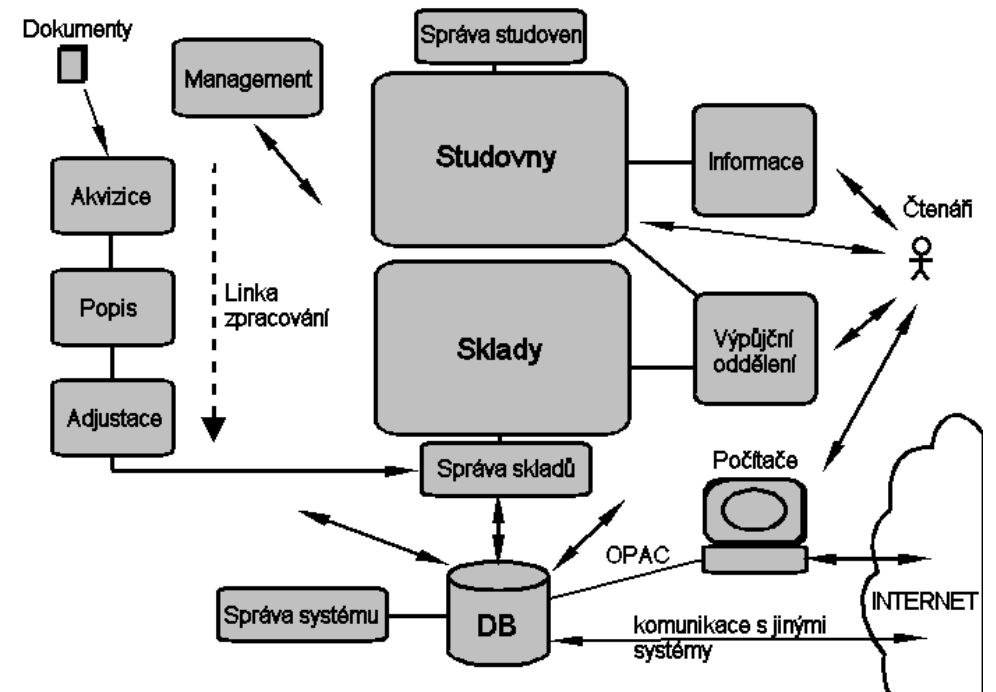

Zdroj: Přednášky Z. Kadlece

Knihovní systém

□ TDKIV (2)

- označení pro knihovnu, její část nebo pro skupinu knihoven
- cílem shromažďovat, zpracovávat a uchovávat **knihovní** dokumenty a informace za účelem poskytování knihovnických a informačních služeb

Zdroj: Přednášky Z. Kadlece

Automatizovaný knihovní systém

- ❑ dříve lístkové katalogy a seznamy
- ❑ dnes software nebo online služby

- ❑ podpora a zjednodušení procesů v knihovně
- ❑ podpoření spolupráce mezi odděleními
- ❑ napojení na jiné systémy a služby
- ❑ zrychlení procesů a zkvalitnění služeb pro uživatele

Automatizovaný knihovní systém

- hlavní zásada = jednou zadám, mnohokrát využiji
  - vytvořím záznam a dále s ním pracuje např. výpůjční oddělení, uživatelé přes katalog apod.

- zahrnuje vše, co knihovna zakoupila
  - fyzické fondy
  - digitální fondy (e-knihy, články z databází,...)

Automatizovaný knihovní systém

- ❑ v elektronické podobě, online
- ❑ aplikace (interface) + databáze (uložení dat)
- ❑ nejen fondy, ale i další procesy
- ❑ automatizace procesů

Druhy AKS

❑ dílčí lokální

- oddělené procesy, na jednom místě jeden proces, opakované vstupy, duplicity a chyby

❑ integrované

- provázání činností, vstup pouze 1x (projeví se všude)

❑ kooperativní

- nadřazená knihovna poskytuje údaje podřazeným, sdílená katalogizace, akvizice apod., propojené systémy více institucí, nastavení práv přístupu

Výhody AKS

- ❑ přístup přes jedno rozhraní
- ❑ přístup online
- ❑ snížení manuální práce
- ❑ nastavení procesů na míru
- ❑ sjednocení postupů
  - katalogizace
- ❑ snižování chybovosti

Výhody AKS

- ❑ odstraňování duplicit
  - procesy, záznamy
- ❑ statistiky a měření výkonu
  - generování statistik
  - datová analytika
  - benchmarking
- ❑ data pro marketing
- ❑ benefits pro uživatele
  - online služby
- ❑ snížení ceny práce

Nevýhody AKS

- ❑ cena systémů
- ❑ nutné zaškolení
  - noví zaměstnanci
  - upgrade
- ❑ efektivnost využívání systému
  - často robustní systémy
- ❑ nutná technická podpora
  - IT přímo v instituci
  - podpora producentů systémů
- ❑ přesuny mezi systémy, migrace dat

Vliv AKS na služby

- ❑ architektura a struktura knihovního systému
- ❑ dostupné moduly a funkce
- ❑ určení AKS (zda je pro malé nebo velké knihovny)
- ❑ mírou podrobnosti nastavování oprávnění pro jednotlivé funkce
- ❑ znalostmi, které jsou potřebné pro vykonávání různých činností
- ❑ pozadím a důvodem vzniku daného systému.

Příklady AKS

---

komerční

open source

Standardy

- ❑ norma, návod, jak nějakou činnost udělat **efektivně** nebo **jednotně**
- ❑ stanoví **důležité vlastnosti** různých materiálů, výrobků, součástek nebo **postupů** a může definovat také **používané pojmy**
  - např. ČSN ISO 690, technické normy
- ❑ ideální (doporučený) postup
- ❑ obvykle vychází z praxe

Standards

- ❑ v automatizaci knihoven nezbytné
- ❑ jsou podmínkou spolupráce a výměny dat
  - v rámci knihovnických systémů
  - v rámci jiných systémů
  - podmínka kvalitního vyhledávání!!!
    - ❖ viz vyhledávání na Knihovny.cz

Standardizační authority

- ❑ vyvíjejí a udržují standardy
- ❑ příklady standardů
  - ČSN, ISO, TÜV, W3C, NISO/ANSI
- ❑ kdo může být standardizační autorita
  - státní instituce
  - oborová sdružení
  - neziskové instituce
  - komerční sektor
  - jiné instituce

Knihovnické standardizační authority

□ ALA

- AACR2, RDA

□ IFLA

- UNIMARC, FRBR, ISBD

□ Library of Congress

- Marc21, BIBFRAME, MARCXML, MODS, SRU/SRW,...

Druhy standardů

- ❑ pravidla (např. katalogizační pravidla RDA)
- ❑ modely (např. FRBR)
- ❑ formáty (např. MARC 21, RDF, Dublin Core,...)
- ❑ protokoly (např. Z39.50, OAI-PMH, NCIP, SRU-SRW)
- ❑ identifikátory (např. ISBN, DOI, čČNB,..., ale také RFID, čárový kód – jednotky, průkazky apod.)
- ❑ organizace fondu (např. MDT, DDT)
- ❑ ostatní (např. Standard pro dobrou knihovnu, Standard pro dobrý fond)

Digitalizace

- ☐ proces
- ☐ technologie
- ☐ standardy
- ☐ workflow
- ☐ digitální knihovny

Digitalizace

- proces převodu tištěných dokumentů do elektronické podoby
- aktuální téma v knihovnách
- důvody
  - ochrana kulturního dědictví
  - záložní kopie
  - větší dostupnost literatury

Proces digitalizace

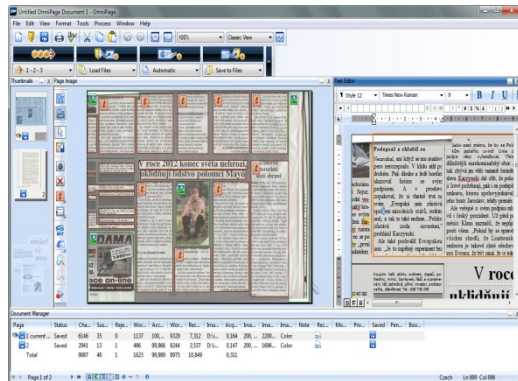
- výběr dokumentů
- příprava workflow
- volba vhodného zařízení
- převod do digitální podoby
  - úprava na PC
  - OCR, ořezání, otočení, srovnání zkosení, zvýšení kontrastu, jasu, úprava barev,...
  - uložení do výstupního formátu

OCR = Optical Character Recognition

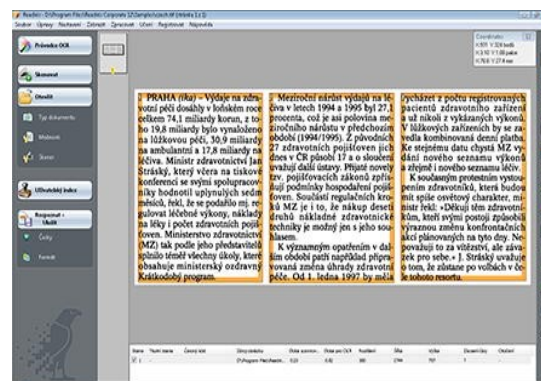

- ❑ automatické rozpoznávání textu
  - obrazová předloha
  - analýza znaků
  - porovnání s DB (znaky, slova)
  - rozpoznávání ručně psaného písma
- ❑ kvalita OCR
  - přesnost rozpoznání
  - kvalita předlohy
- ❑ OCR pro národní jazyky

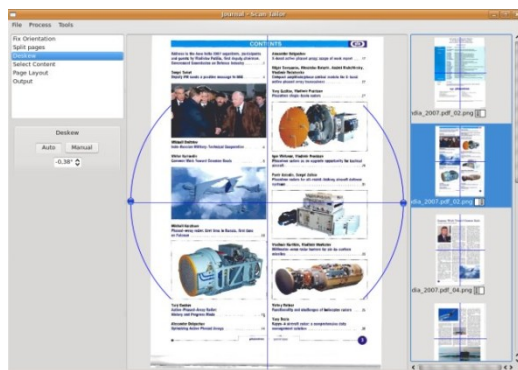
OmniPage

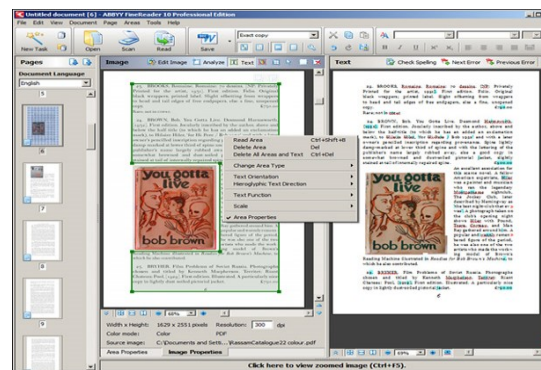
Readiris

ScanTaylor

Abby Fine Reader

Ruční a tužkový skener

Siberian tiger
The Siberian tiger (*Panthera tigris altaica*), also known as the Amur, Manchurian, Altai, Korean, North China or Ussuri tiger is a subspecies of tiger which once ranged throughout Western, Central Asia and eastern Russia, but it is now completely confined to the Amur-Ussuri Primorye Krai and Khabarovsk Krai in far eastern Siberia. It is the largest and most powerful of the big cats.

<https://youtu.be/YnbhLStChMc>

dnes je nahrazují mobilní aplikace s OCR

Plochý skener

Rotační skener

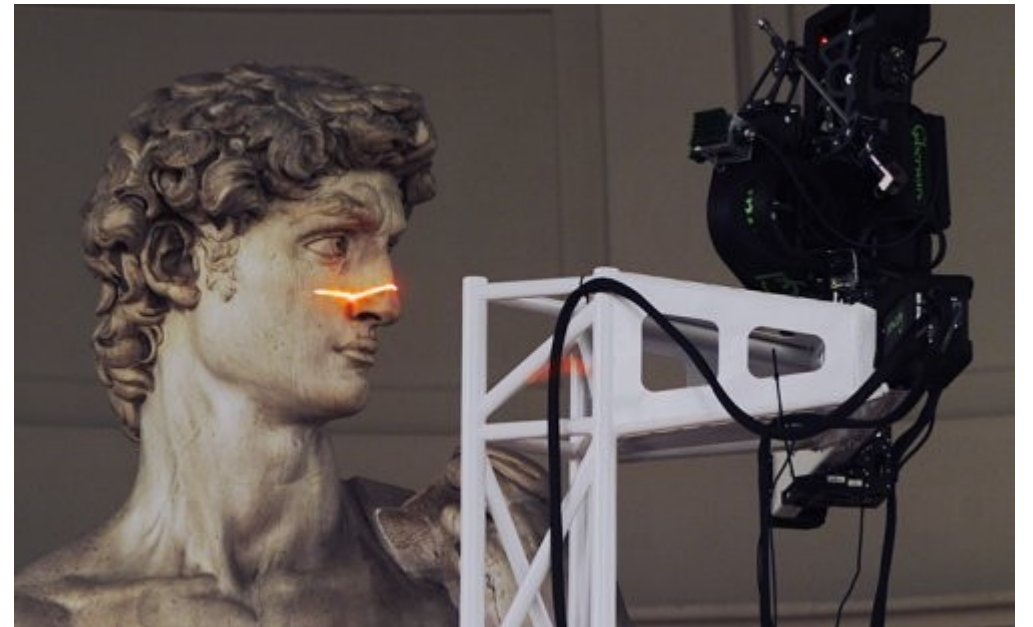

3D skener

- tvorba 3D modelů

Knížní skener

Úložiště/repositář

- ❑ volba vhodného SW/HW řešení
- ❑ volba vhodného formátu
  - TXT, PDF, DjVu, PNG, JPG, TIFF, ePub, XML,...
- ❑ základní požadavky
  - bezpečnost
  - dlouhodobá udržitelnost
  - zálohování úložiště

LTP = long term preservation

- ❑ dlouhodobé uchování dokumentů
- ❑ digitální objekty
  - nebudou nikdy ztraceny nebo poškozeny
  - jsou důvěryhodné
  - je možné je vždy najít
  - je možné jim vždy rozumět i přes problémy zastarávání technologií

Strategie LTP

□ emulace

- uchovávání digitálních objektů s originálním SW i operačním systémem

□ migrace

- konverze do novějších formátů

Metadata

- data o datech
  - strukturovaná data, která nesou info o dokumentech
  - zejména ve vztahu k e-dokumentům
- jsou součástí zdroje
  - např. metatagy v HTML
- metadatové formáty
  - Dublin Core, MARCXML, MODS, METS, TEI, EAD,...

Druhy metadat

- popisná
  - údaje o tvůrcích, názvu, vydavateli, roku vydání,...
- administrativní
  - archivační = původ a historie objektu,...
  - technická = formát, komprese, velikost souboru,...
  - právní + přístupová = jak nakládat s dokumentem
- strukturální
  - info o vnitřní struktuře digitálního objektu

Národní digitální knihovna

□ <http://www.digitalniknihovna.cz>

□ rozcestník DK

The screenshot displays the interface of the National Digital Library (Národní digitální knihovna). The top navigation bar includes a search field and a language selector. The main content area is organized into sections:

- Mohlo by se vám líbit** (You might like): A grid of recommended items including:
  - Šachy** by Činčera, Josef K. (1923), Book.
  - Rašple: humoristický list dělného lidu :...** (1890-1924), Newspaper and magazine.
  - Oh, Kay! Clap yo' hands : fox trot. Do...** (1914), Audio recording.
  - Davidova houpačka** (1926-1931), Newspaper and magazine.
  - Malovaná mládež: humoresky ze života...** (1941), Book.
  - Lidové noviny** (1893-1945), Newspaper and magazine.
  - Ideály humanitní: (několik kapitol)** (1919), Book.
  - Stát československý** (1918-1920), Map.
  - Máj** (1896), Book.
  - Když slunéčko svítí : verše** (1889), Book.
  - Jak se dělá divadlo?: nezbytná příručka pr...** (1921), Book.
  - Rovnost : list sociálních demokrat...** (1885-1928, 1945-2001), Newspaper and magazine.
- Veřejně dostupné novinky** (Publicly available news): A grid of news items including:
  - Výroční zpráva státního reálného...** (1939-), Newspaper and magazine.
  - ... výroční zpráva zemské vyšší reálné...** (1900-1948), Newspaper and magazine.
  - Jahres-Bericht der deutschen Landes...** (1892-1926), Newspaper and magazine.
  - Výroční zpráva odborných...** (1938-19-), Newspaper and magazine.

ČDK – Česká digitální knihovna

- ❑ <https://www.czechdigitallibrary.cz>
- ❑ národní projekt
- ❑ cíl: přístup k digitálním dokumentům českých knihoven z jednoho místa
- ❑ aktuálně spravuje MZK, vývoj KNAV+Inovatika, kurátorství a propagace NK ČR

ProQuest

Správa e-zdroju

Search tips

All terms Scholarly journals Journals

Advanced search

Search subject areas [List view](#)

propagace

školení

The Arts

Business

Health &
Medicine

History

Literature &
Language

News &
Newspapers

Science &
Technology

Social Sciences

Learn about the all-new ProQuest platform

- Search the online Help.
- Learn about search syntax changes in the new ProQuest.
- Discover answers to common questions at ProQuest's Product Support Center.
- Got an uncommon question? Contact our Customer Support Team.

Akvizice EIZ

- ❑ nákup zdrojů
- ❑ sledování produkce a trendů
- ❑ zkušební přístup
- ❑ zohlednit požadavky uživatelů
- ❑ zohlednit statistiky
- ❑ producenti a zprostředkovatelé – např. AiP, Suweco

Propagace EIZ

- školení uživatelů
- návody a manuály
- osobní konzultace uživatelům
- integrace do výuky
- školení, semináře a konference
  - Inforum

Statistiky, evidence činnosti

Nevením zadní
statistic

e, kterou jsem
sám
nezfalšoval.

WINSTON CHURCHIL

Nejsou důležitá data,
ale jejich správná
interpretace!

Statistiky v knihovnách

- ❑ roční výkaz knihovny
  - akademické knihovny
  - veřejné knihovny

- ❑ deník knihovny
  - evidence kulturních akcí veřejné knihovny
  - podklad pro roční výkaz

- ❑ metodika pro měření virtuálních návštěv

- ❑ více informací na webu NKP

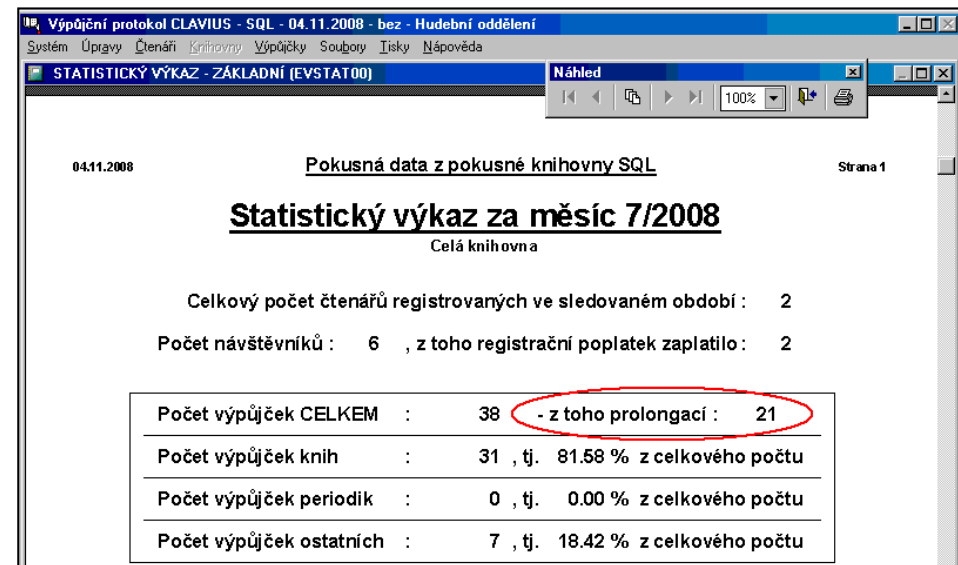
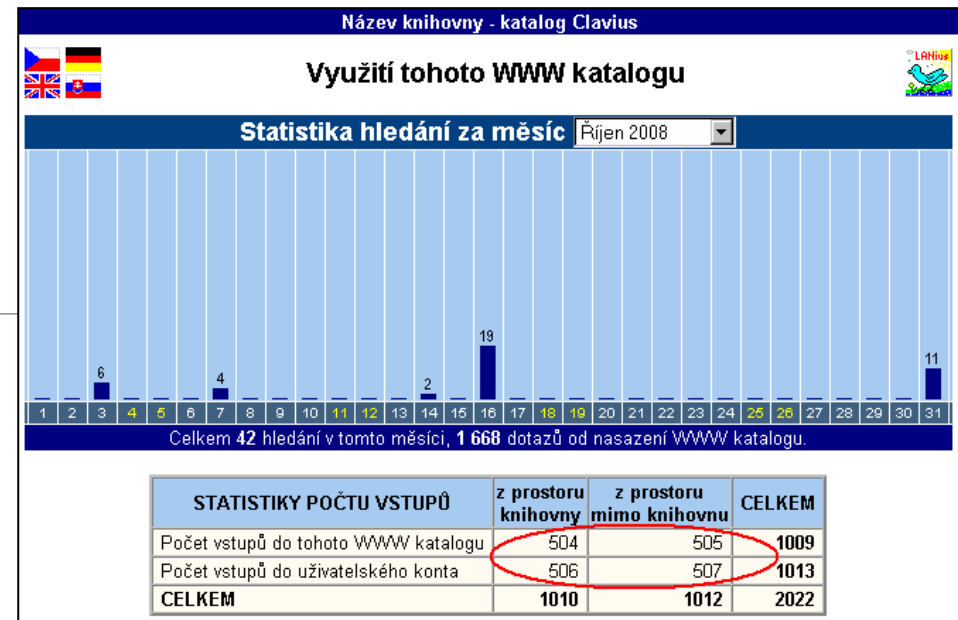

Možnosti výstupů

Roční statistika Ústřední knihovny FSS

Za rok: 2011

Měsíc	Uživatelé		Vypůjčky				MVS		MMVS		Kopie		Ostatní		
	Čtenáři	Registrace	Absenční	Prezenční	Přes noc	Selfcheck	z UK	do UK	z UK	do UK	Knihovnici	Celkem	Rešerše	Vzdělávání	Konzultace
leden 2011	16650	31	4091	6851	361	502	32	9	1	0	0		0	0	0
únor 2011	11946	44	3612	4866	169	388	36	29	0	0	0		0	1	0
březen 2011	22129	32	4665	12652	281	526	40	30	1	0	0		0	10	0
duben 2011	19372	19	4320	11244	503	418	20	25	0	0	0		0	8	0
květen 2011	21459	15	3766	9126	415	536	13	13	0	0	0		0	1	0
červen 2011	12552	8	3460	4325	208	327	15	5	1	0	0		0	0	0
červenec 2011	1117	4	944	453	32	18	16	8	0	0	0		0	0	0
srpen 2011	0	0	0	0	0	0	24	25	0	0	0		0	0	0
září 2011	8845	354	3456	3035	140	252	13	10	1	1	0		0	13	0
říjen 2011	21361	154	4483	9092	257	548	38	27	1	0	0		0	3	0
listopad 2011	9539	48	1952	4307	107	228	15	6	0	0	0		0	8	0
prosinec 2011															
Celkem:	144970	709	34749	65951	2473	3743	262	187	5	1	0		0	44	0

Benchmarking

- nástroj strategického managementu
  - vznik – 80. léta Xerox
- srovnání s jinými knihovnami
  - zlepšení praxe
  - efektivnost služeb
  - kvalifikace a schopnosti zaměstnanců
  - potřeby uživatelů
  - podklady pro zřizovatele
- uplatnění nejlepších výsledků ve vlastní knihovně

Dělení benchmarkin gu

Druhy benchmarkingu

- ❑ **konkurenční** – orientace na produkty a služby, porovnání s přímými konkurenty, velmi náročné
- ❑ **funkcionální** – orientace na jednu nebo více funkce organizace
- ❑ **procesní (generický)** – orientace na konkrétní procesy organizací s podobnou činností (nemusí být konkurenti)
- ❑ **zákaznický** - srovnává poskytované služby a požadavky uživatelů/zákazníků
- ❑ **taktický** - procesy v jednotlivých odvětvích

Další informace o benchmarkingu

- ❑ Projekt „Benchmarking knihoven“
- ❑ článek Benchmarking knihoven
  - V. Richter
- ❑ přednáška Měření výkonu a činnosti knihoven: projekt Benchmarking knihoven (v rámci Bloku expertů)
  - V. Richter
- ❑ prezentace Benchmarking jako EBL metoda v KUK MU Brno
  - Z. Dohnálková

Akademické knihovny

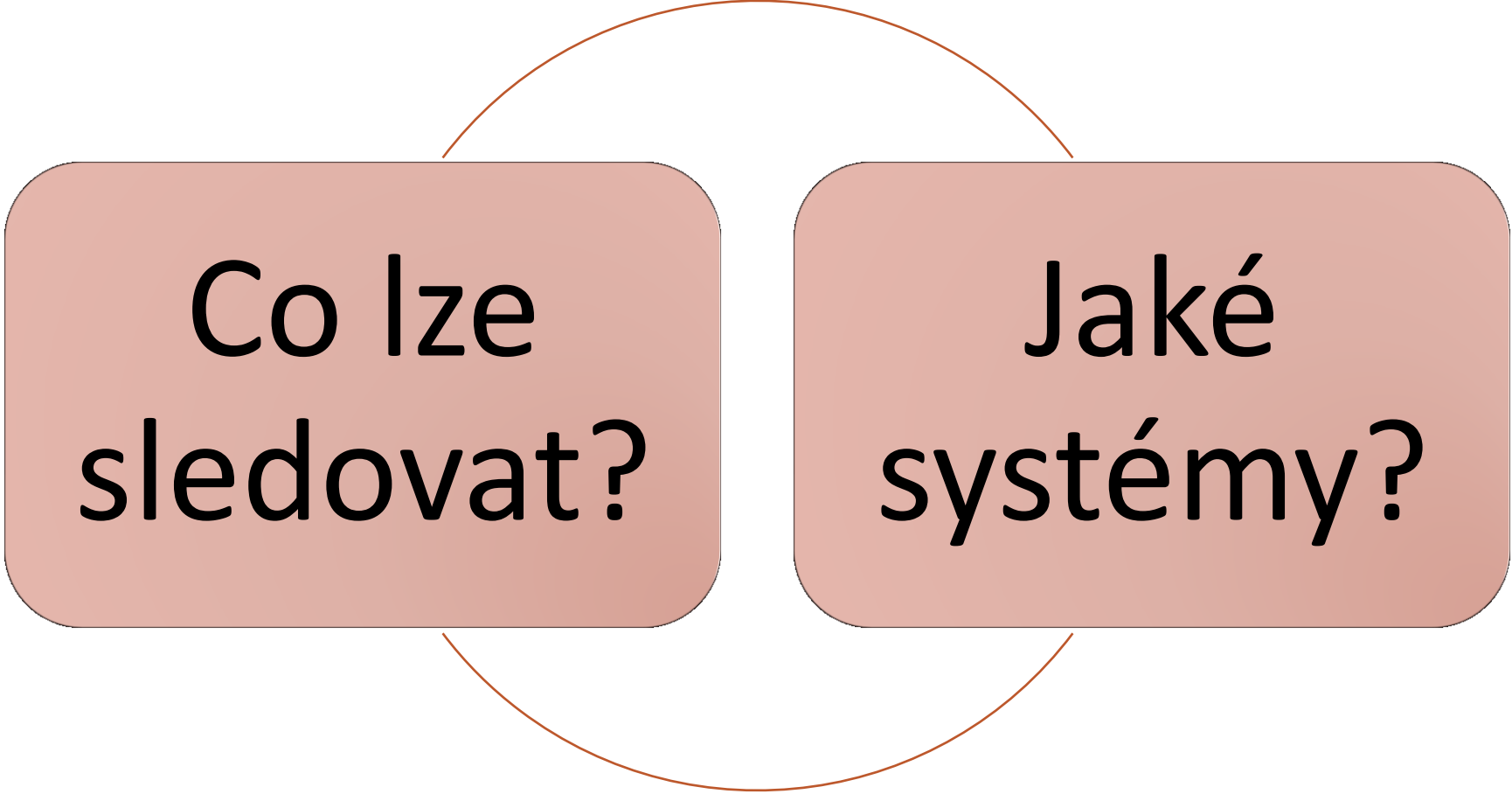

- projekt pod AKVŠ
- hledání systému
  - LibQual+, BIX, jiný na míru
- nová podoba ročního výkazu AK
  - workshopy odborníků
- řešení v roce 2015??? ne říjen 2018!!!
  - zatím system pro sběr + základní srovnávání, chystá se analytika

Další možnosti měření výkonu

- ROI = return on investments
  - návratnost investic
  - kolikrát se vrátí každá investovaná koruna
  - MěK v Praze
- datová analytika
  - chování uživatelů v systémech knihoven

Co lze
sledovat?

Jaké
systemy?

Library Advocacy

- ❑ obhajoba zájmů knihoven
  - *kontinuální proces, jehož cílem je přimět ostatní, aby jednali v zájmu knihovny (Elizabeth Burns)*
- ❑ uživatelé, zaměstnanci, zřizovatel, veřejnost
- ❑ prvky PR, osvěty, propagace
- ❑ zdůrazňuje cíle, ale i problémy knihovny
- ❑ Marika Hrubá – [přednáška](#), [diplomka](#)

Základní oblasti

- ❑ druh knihovny (jakou knihovnu propagujeme)
- ❑ objekt propagace (co chceme propagovat)
- ❑ cílová skupiny (pro koho)
- ❑ cíle propagace (čeho chceme dosáhnout)
- ❑ forma propagace (jak budeme propagovat, jaké nástroje použijeme)
- ❑ místo propagace (kde budeme propagovat)

Co budeme propagovat

- přesně popsat předmět propagace
  - služba - EDD, MVS, kopírování
  - produkt - vlastní katalog, EIZ
  - image - např. změna image knihovny, budování a posílení značky
- znát ho a vědět o něm vše
  - klady i zápory
  - v čem je přínos
  - proč začít používat

Cílová skupina

AKADEMICKÉ

studenti

akademičtí
pracovníci

vedení
fakulty a
univerzity

odborná
veřejnost,
komunita

ZÁKLADNÍ

děti

teenageři

dospělí

senioři

Cíle propagace

- ❑ proč propagujeme?
- ❑ jaký má být výsledek?
  - dostat knihovnu nebo službu do povědomí
  - naučit knihovnu, službu efektivně využívat
  - lobby u vedení, zřizovatele
  - ???
- ❑ propojovat se s jinými zájmovými skupinami (hledat spojence)
  - Např. klub přátel knihovny

Forma propagace

- ❑ nezanedbávat klasickou propagaci
  - nástěnky, upozornění na dveřích, propagační materiály
- ❑ propagace v online prostředí
  - web knihovny
  - sdílení online
    - ❖ dokumenty ([Issuu](#), [DocStock](#),...), videotutoriály ([Screentoaster](#), [Vimeo](#))
  - blogy, RSS
  - komix, virtuální prohlídky,...
  - obrazovky PC - pronájem ve Zlíně

Propagujeme všude?

Komunikace

- ❑ e-mail, telefon, formulář na webu,...
- ❑ sociální sítě
  - Facebook, Twitter, Ning, K4U (sít MKP, zanikla)
- ❑ webové stránky
- ❑ školení, propagační akce, průzkumy
- ❑ osobní setkání - vyučující, open coffee
- ❑ média – lokální, celostátní
  - tiskové zprávy, pozvání do pořadů

PR oddělení

- ❑ velké knihovny
- ❑ zajišťují komunikaci s veřejností, médii,...
- ❑ jednotný vizuální styl, design manuál

ena

Další možnosti propagace?

- guerrilla marketing
  - Guerrilla Readers
- geolokace
  - geocaching, Gowalla, Foursquare
  - NYPL, LoC
- slevové portály
- něco jiného???

Místo propagace

- ❑ prostory knihovny (uvnitř i na budově)
- ❑ mimo knihovnu
- ❑ online prostředí
- ❑ možnost kombinace

VIGÒ

vigò

VIGÒ

MINERAL

MINERAL

MINERAL

Clivia

STIS

100%
100%
100%

pro Vás připravili

KNIHOVNU U VODY

V areálu moravskotřebovského aquaparku je umístěna po celou letní sezónu knihovnička plná vyřazených knih a časopisů. Čtete, vyměňujete, půjčujete nebo si knížky odnese domů.

Library

CREATIVE CITY SYDNEY

CITY OF SYDNEY

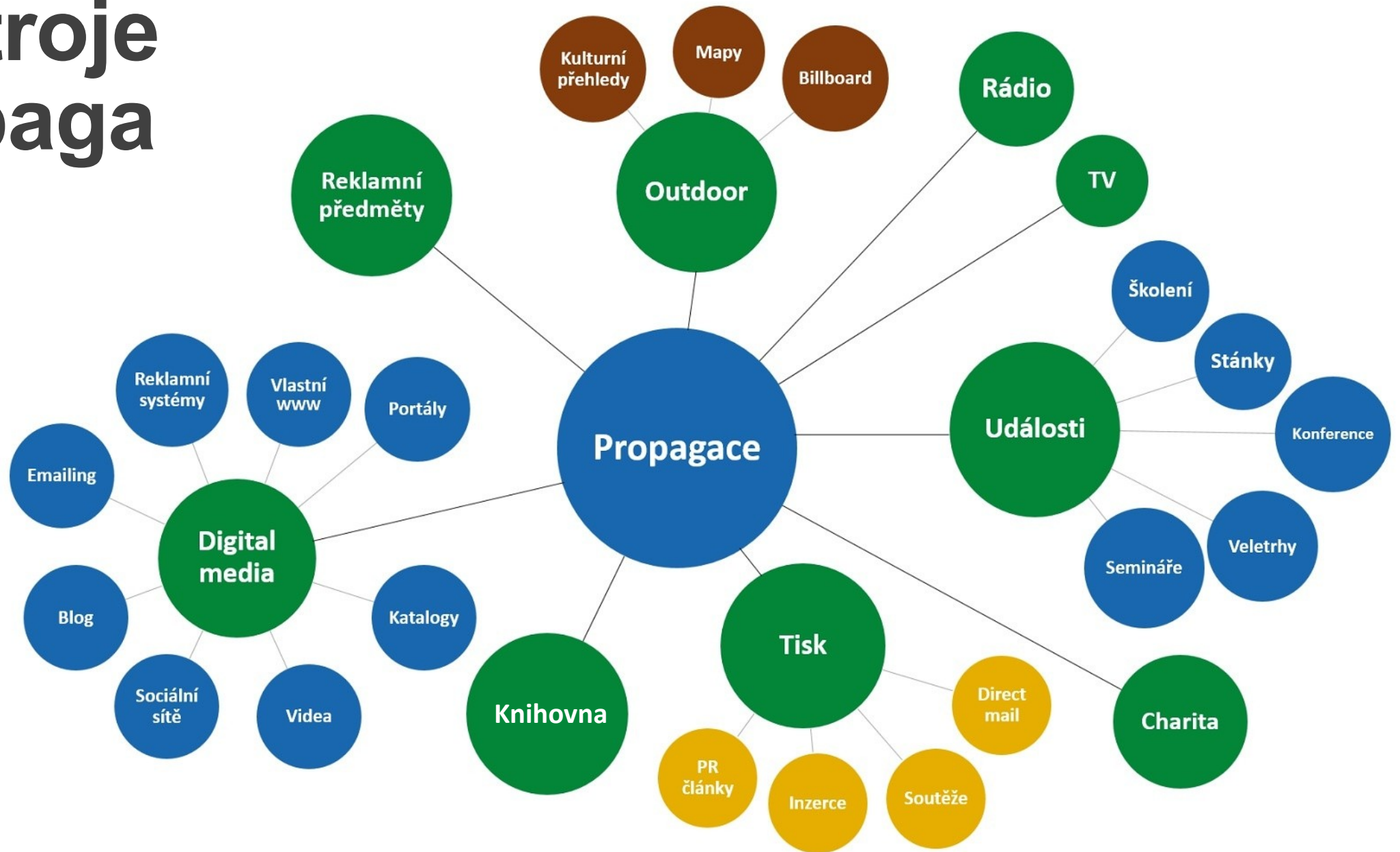
CREATIVE CITY SYDNEY

OL
CONTI

BE GO HAPPY

Nástroje propaga ce

PROPAGUJTE

E

**Skvělými
službami**

Použitá literatura

- ❑ STÖCKLOVÁ, Anna. *Organizace a ochrana knihovního fondu* [online]. Verze 1.0. Praha, 2008 [cit. 2011-09-13]. Dostupné z WWW po autentizaci: http://texty.jinonice.cuni.cz/studijni-texty/stocklova-anna/stocklova_04.pdf/attachment_download/file
- ❑ *Knihovnické minimum: příručka pro účastníky kurzu* [online]. Zlín, Krajská knihovna F. Bartoše, 2006 [cit. 2011-09-13]. Dostupné z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/km_prirucka.pdf
- ❑ *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2006, 15.08.2007 [cit. 2011-09-13]. Ochrana knihovných fondů. Dostupné z: http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=weba_vlivy.htm
- ❑ McILWAINE, John. *Živelní pohromy a havárie: prevence a plánování: stručný manuál* [online]. Z angl orig. přel. M. Ressler. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2007. 67 s. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/IFLA_zivelni_pohromy.pdf

Děkuji Vám za pozornost

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Martin Krčál
krca1@phil.muni.cz